

γισθῆτε τὴν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποίαν θὰ ἐπροξέ-
νει ἡ *Εὐτία*, ἐν οἰκογενειακὸν περιοδικόν,
δημοσιεύουσα μετὰφρασιν τῆς *Terre*, ἡ ἑλλην
διηγηματογράφος, ἐφαρμόζων ἀπ' ἄκρου εἰς
ἄκρον τὰς ἀρχὰς τῆς πραγματικῆς σχολῆς!

Δ'.

Ὑπολείπεται νὰ προσθέσω βραχέα τινὰ περὶ
τοῦ ἀγνοῦ τοῦ θεωρητικοῦ αὐτοῦ πραγματικι-
σμοῦ — διότι ὅλως ὑπὸ τοιαύτην ἐποψιν τὸν
ἐξήτασα ἀνωτέρω—θεωρουμένου καὶ ἐν τῇ ἐφαρ-
μογῇ του. Δυστυχῶς ἡ Σχολὴ εἶνε ὁ σκόπελός
του, προσωρινὸς βέβαια σκόπελος ἀλλ' ὅπως δῆ-
ποτε παρὰκωλύων. Ὅταν ὁ θετικισμὸς γίνῃ Θε-
τικισμὸς, ἔχομεν, βλέπετε, τὸ Ἡμερολόγιον τοῦ
Comte καὶ τὴν ἀφηρημένην λατρείαν τῆς ἀν-
θρωπότητος· καὶ ὅταν ὁ πραγματικισμὸς γίνῃ
Πραγματικισμὸς, ἔχομεν ὅλα τὰ σκάνδαλα τοῦ
φανατισμοῦ καὶ σμῆνος μικρῶν, μιμητικῶν, φω-
νασκῶν, ἀνικάνων συγγραφῶν, συνεσπειρωμένων
ματαιῶς περὶ τὸν ἀρχηγόν, τοῦ ὁποίου ἀμέθε-
κτον εἶνε τὸ τάλαντον! Αὐτὸς ὁ Ζολᾶς φαίνεται
εἰς τὰ ἔργα του φανατικὸς καὶ ἀπαισιόδοξος.
Πολλοὶ τῶν κριτικῶν παρατηρήσεων, ὅσαι ἀφο-
ρῶσιν εἰς αὐτόν, ἀνεξαρτήτως σχολῆς, μοὶ φαί-
νονται ὀρθαί. Ἄν ὑπάρχῃ τὸ βορβορῶδες τέλμα,
περὶ οὗ ἔλεγον, ὑπάρχει ὅμως ἐπίσης καὶ ὁ κυ-
νοῦς οὐρανός· ἡ δ' ἐπιμονή, μεθ' ἧς ὁ Ζολᾶς
ἔστησε τὰς περισσοτέρας φορὰς τὴν φωτογραφι-
κὴν του μηχανὴν ἐνώπιον ἐκείνων, ἐφ' ὧν βα-
ρύνουσιν αἱ κοινωναὶ καὶ προλήψεις, εἶνε καὶ
προφανὴς καὶ βλαβερὰ — διὰ τὴν τέχνην του
ἐννοῶ. Βεβαίως συγγραφεὺς θεωρῶν τὰ πάθη
ὅλα ὡς δυνάμεις καὶ τὰ ἐλκυστήματα ὡς φυσικὰ
προϊόντα—καὶ τὸν πρῶτον ἔρωτα, φερ' εἰπεῖν,
καθὼς καὶ τὴν φυλαγυρίαν—δὲν εἶνε δυνατόν
παρὰ νὰ φανῇ περισσότερον ἀφ' ὅτι εἶνε ἀπαι-
σιόδοξος. Τὸ ἀληθὲς ὅμως πάλιν ὅτι εἶνε περισ-
σότερον ἀφ' ὅτι πρέπει· καὶ τοῦτο μοὶ φαίνεται
πολὺ ἄτοπον αἶσθημα, λαμβανομένης ὑπ' ὅψει
τῆς ἀπαθείας, τὴν ὁποίαν ὁ πραγματικισμὸς
ἐπαγγέλλεται. Ἡ ἀπαισιόδοξις ἐπὶ τέλους εἶνε
μία ἀντιπάθεια, ἡ μία συμπάθεια ἀρνητικὴ,
ὅχι ὀλιγώτερον ψεκτὴ τῆς θετικῆς συμπάθειας,
τὴν ὁποίαν δεικνύει ἐπιμόνως πρὸς τὰ πτωχὰ
καὶ ἀπόκληρα παιδιὰ ὁ Δωδέ, ὡς ἄλλοτε ὁ Δί-
κευς, καὶ πρὸς τὰ δάκρυα ὁ Κοππέ. Ἡ Τέχνη
ἀνήχθη σήμερον, ὑπ' αὐτῆς κυρίως τῆς σχολῆς,
εἰς περιωπὴν ἀνεξαρτήτου θεότητος, μὴ δυνα-
μένης νὰ καταβιβασθῇ ὡς ἄλλοτε εἰς τὴν ὑπη-
πεσίαν κανενὸς ἀτομικοῦ αἰσθήματος ἢ κοινωνι-
κοῦ θεσμοῦ, *l'art pour l'art*! Ὅπως δῆποτε
ὁ Ζολᾶς εἶνε ἀληθὲς συγγραφεὺς. Τοῦτο τοῦλάχιστον

χριστὸν ἀμιλλῶνται ποῖος νὰ τοῦ τὸ εἶπῃ ἐμφαν-
τικώτερον, φίλοι τῆς σχολῆς του ἢ ἐχθροί, οἱ
μὲν ὑπερυψοῦντες ὡς θεόν, οἱ δὲ προσπαθοῦντες
« διὰ τὰ ἀτομικὰ του μόνον προτερήματα νὰ
τὸν ἀποσπάσωσι τῆς ὀλισθηρᾶς ὁδοῦ, πρὸς τὴν
ὁποίαν σπεύδει ἐπιμόνως. » Ἡ σφραγὶς του εἶνε
μεγάλῃς ἀξίας, διότι ἡ ιδιοσυγκρασία διὰ μέσου
τῆς ὁποίας παρατηρεῖ τὴν φύσιν εἶνε ιδιοσυγ-
κρασία μεγάλου καλλιτέχνου καὶ βαθύς φιλο-
σόφου. Θαυμάζεται γενικῶς ἡ διαγραφὴ τῶν
χαρακτήρων του, ἡ διεξαγωγὴ τῶν ὑποθέσεων
του, τὸ βάθος καὶ ἡ ἀλήθεια τῆς ιδέας του, ἡ
διήγησις του αὐτόχρημα ἐπική, τὸ ὕψος του τὸ
νευρῶδες καὶ σθεναρόν, ἡ γλώσσά του ἡ ἀπλὴ
ἀλλὰ τόσον ἡχηρά, ἄφθονος καὶ πλημμυροῦσα,
αἱ παρομοιώσεις του αἱ ποιητικώταται, καὶ πρὸ
πάντων ἡ ἀμίμητος, ἡ θεσπεσία περιγραφὴ του.
Ἡ διὰ τοῦ λόγου ἐκείνη ζωγραφία, τὴν ἐντέλειαν
τῆς ὁποίας κανεὶς ἀκόμη δὲν ἔφθασεν. Οἱ Που-
κὸν Μακκάρ, ἡ σειρά τῶν τόμων μετὰξὺ τῶν
ὁποίων διαπρέπει ἡ *Narā*, τὸ *Assommoir* καὶ
La faute de l'abbé Mouret, τὸ ὑπὸ πολλῶν
θεωρούμενον ὡς τὸ κράτιστον τῆς σειρᾶς, εἶνε ἔρ-
γον γιγαντιαῖον, τὸ ὑπεῖον ἐπλήρωσε τὸν κόσμον.
Θὰ ζήσῃ ὡς συνολὸν εἰς τὰς βιβλιοθήκας μετὰξὺ
τῶν μεγαλοπρεπεστέρων προϊόντων τοῦ ἀνθρω-
πίνου πνεύματος θὰ δεικνύεται δὲ εἰς τὸ μᾶλ-
λον ὡς τρανὸν τεκμήριον, ὅτι ἡ πρόοδος τῆς
Ἐπιστήμης καὶ τῆς Φιλοσοφίας ἐν τοῖς τελευ-
ταίοις χρόνοις ἐπιδρώσα ἐπὶ τῆς Τέχνης ἔνα
ἐγέννησε μέγαν μυθιστοριογράφον—τὸν Αἰμί-
λιον Ζολᾶν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ.

ΜΙΑ ΜΑΝΝΑ

Τὴν εἶδα νῦνα: μὴν αὐγὴ ντυμένη
Λυπητερὰ μ' ὀλόμανον στολὴν,
Μὰ ἐφαίνετο 'ς τὴν ὄψιν τῆς χαμένη
Ῥοδόχρωμης αὐγῆς ἀνατολὴν.

Σὲ μὴν ἰτιά τὴν νῦρα ἀποσταμένη
Σὰν κοπιασμένο κ' ἔρημο πουλί
Ῥτὴ θλίψι τῆς βαθεῖα παραδομένη
Μὲ θολωμένα μάτια, σιωπηλὴν.

Δὲν ἤξερα πῶς πρέπει ν' ἀρχινήσω·
Γιατὶ πονεῖ;.. τί ἔχει;.. νὰ ρωτήσω,
Δὲν γνώριζα τὸ πῶς νὰ τῆς το πῶ.

Ὅταν ἐκείνη παίρνῃ φοῦχτα χῶμα
Κι' ἀφοῦ δειλὴ τὸ ἔφερε 'ς τὸ στόμα,
Μοῦπεν «—Ἐγείνε γῆς ὅ τι ἀγαπῶ».

Δ. Ι. ΜΑΡΓΑΡΗΣ